

Oponentský posudek na bakalářskou práci Bruna Aguase Maiselse **The Kingdom of Sumpa in the Light of Tibetan Sources**

Deklarovaným cílem předkládané práce je přinést souhrnný přehled užívání pojmu Sumpa v dochovaných tibetských pramenech. Toto označení odkazuje ke kočovnému etniku qiangského či prototibetského původu, které obývalo severovýchodní Tibet až do 7. století n.l., kdy bylo toto území začleněno do Tibetské říše a lidé označovaní jako Sumpa postupně ztratili svou svébytnou identitu a stali se součástí dnešní tibetské populace. Drtivou většinu zmínek o této etnické skupině nacházíme v tibetských a čínských pramenech, a tak důkladná analýza tibetských zdrojů je rozhodně jedním z klíčových předpokladů pochopení historického vývoje tibeto-čínského pomezí v raném středověku.

Samotné zadání práce však do jisté míry limituje možnost přinést komplexní přehled historického vývoje entity známé jako Sumpa. Je mi jasné, že práce vznikla v rámci studijního oboru tibetologie, takže důraz kladený na tibetské zdroje je pochopitelný. Na druhou stranu podobná analýza věnovaná čínským zdrojům by výrazně přispěla ke komplexnosti pohledu a možná by pomohla i vyjasnit některé sporné výklady, neboť čínské zdroje jsou poměrně bohaté na zmínky o mnoha různých qiangských entitách a jejich vzájemné interakci stejně jako o vztazích s císařským dvorem, případně okolními státními útvary. Autor si je nepochybně této nevýhody vědom a snažil se s ní vypořádat poznatky ze sekundární literatury, což je nepochybně správné, avšak nástin historického vývoje předložený v práci je tím částečně ovlivněn.

Celkově vzato se jedná o velmi složité téma, které do jisté míry přesahuje úroveň znalostí bakalářského studenta, a proto považuji práci za zdařilou (viz moje závěrečné hodnocení níže), byť k ní mám v několika ohledech dílčí výhrady:

V úvodu jsem postrádal hlubší ohlédnutí za současným stavem bádání na téma Sumpa. Nejsou zde představeny a kriticky zhodnoceny sekundární zdroje, které pak autor hojně používá při své interpretaci tibetských pramenů. Vzhledem k tomu, že některé z titulů jsou staršího data, nabízí se otázka, nakolik jsou například Stein či Thomas stále relevantní. Nedošlo snad k přehodnocení jejich závěrů v pozdější citované literatuře (Beckwith a další)? Neříkám, že tomu tak bylo, ale je potřeba tyto práce představit a zhodnotit.

Stejně tak sice byl představen souhrnný tibetský pramen a detailně popsána jeho specifika, což je naprosto v pořádku, ale zajímalo by mě, pokud už některé zdroje toto dílo cituje, jaké to vlastně jsou prameny a z jaké doby pocházejí.

Co se samotného výkladu týče, občas působí trochu chaoticky a nepřehledně (str. 5 – stejný odstavec mluví o Tangutech a pak najednou o lidových pověstech o boji mezi koněm a jakem, stejně tak výklad o `Bru a sTong a jejich spojení se Sumpou je spíše výčtem než vysvětlením). Je vidět, že je částečně uzpůsobený tomu, co je obsaženo v pramenném textu, jehož překlad je také nedílnou součástí práce. Možná by bývalo bylo přehlednější, kdyby se autor tolik nedržel struktury a pořadí informací zmiňovaných pramenem a spíše výklad konstruoval podle jiného klíče, například různých problémů spojených s pojmem a jeho výskytem.

Autor by si měl také dát pozor na konzistentnost přístupu k pramenům – ač správně upozorňuje na mytologický charakter příběhů o prvním tibetském císaři, sám pak mimoděk

mluví o Songcän Gampovi jako o 33. králi (což je počítání právě od legendárního zakladatele dynastie s mnoha jmény panovníků, která nelze historicky doložit).

Jelikož nejsem tibetanista, nedokážu plně posoudit všechny faktografické detaily práce, nicméně z pohledu sinologa mám jen několik málo výhrad či spíše upozornění.

V prvé řadě se jedná o otázka Qiangů a jejich historického vývoje, kde se autor pouští trochu na tenký led – ztotožňování Qiangů známých z shangských věštebných nápisů na kostech a pozdějších Qiangů ze středověkých pramenů je značně problematické. Není vůbec jasné, koho toto etnonymum za Shangů označuje. Šlo zcela jistě o etnickou skupinu vnímanou jako cizí a nepřátelská, nicméně ztotožnění s jakoukoli pozdější skupinou, anebo dokonce populací současnou, jak to mnohdy činí čínské zdroje, je pouze projektováním současného stavu do minulosti na základě existence čínského exonyma, které však mohlo být aplikováno nepřesně či nahodile. Na pevnější půdě se dostáváme až za dynastie Han, kdy můžeme začít sledovat kontinuitu osídlení a historického vývoje skupin označovaných za Qiangy v této oblasti. Stejný problém je s generickými označeními nehanských národů jako Rong a Di. I Hanové nazvali kmeny na severozápadě od svého území jako Qiangy zřejmě právě proto, že kdysi Shangové nazývali obyvatele podobného směru tímto jménem (vzhledem k odlišnému teritoriu Shangů a Hanů se však nutně nejednalo o tytéž oblasti, a tedy ani o stejná etnika).

Druhá poznámka se týká titulu kníže z Bailanu (str. 17-18) – z pohledu výkladu o Sumpě je to zcela nepodstatné, ale zmínka o udělení titulu knížete z Bailanu Phagpovi opět jasně ukazuje, že je potřeba konzultovat i čínské prameny, rozhodně v případě, kdy se jedná o činnost dvora a císaře. Autor hovoří o záznamu této události v sledovaném tibetském zdroji jako o „if taken as reliable“. Na základě čínských pramenů je to historicky doložený fakt. Knížetem ovšem nebyl jmenován Phagpa, ale jeho mladší bratr Čhagna Dordže a po něm titul dědili ještě tři generace rodu Khön.

Práce jako celek odráží pečlivost autora. Nejen, že je psána velmi pěkným jazykem, který odpovídá vědecké úrovni textu, ale také se drží zavedených pravidel pro citační úzus obsahuje pouze minimum překlepů či jiných chyb (např. na str. 9 chybí odkaz na zdroj, i když je zmiňován názor Charlese Ramblea nebo na str. 15 – „city of Suzhou“, ale v závorce jsou uvedeny čínské znaky pro Songzhou). Celkově je však po formální stránce na velmi vysoké úrovni!

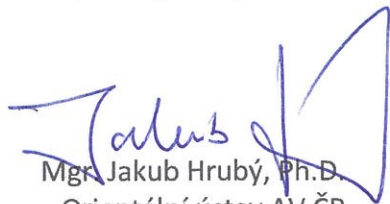
Celkové hodnocení práce:

Předkládaná práce dokazuje autorovu schopnost práce s prameny, jejich kritického zhodnocení a vlastní interpretace. Práce samozřejmě nepřináší žádný překvapivý objev, ale to se u bakalářské práce ani očekávat nedá. Představuje však velmi zevrubné shrnutí poznatků o entitě zvané Sumpa, v němž autor navíc sám promýšlí různé možnosti výkladu a samostatně pracuje se závěry stávající sekundární literatury, které jen nepřebírá, ale aktivně využívá k vlastní analýze. Nemohu posoudit přesnost či správnost překladu pramenného textu z tibetštiny, ale je třeba ocenit, že autor v tak rané fázi studia volil nelehkou cestu překladu a interpretace obtížného textu a popasoval se s prameny v tibetštině. Dle mého názoru prokázal autor dostatečně schopnost pracovat s lingvisticky i interpretačně náročným primárním pramenem a naplnil deklarovaný cíl práce. Z tohoto důvodu navrhuji hodnotit předkládanou bakalářskou práci jako **výbornou**.

Otázky do diskuse:

1. Sumpa Khänpo a klan Sumpa – existují nějaké prameny k místní historii, namthary nebo kroniky či inventáře Gönlungu, kde by se dal dohledat původ klanu Sumpa a linie převtělenců, která nese toto označení?
2. Na straně 27 v překladu jsou zmiňována místa, kam až sahalo teritorium Sumpy. Dá se odvodit, která místa to dnes jsou? Jak tento údajný rozsah koresponduje se zjištěními v analytické části práce?

V Praze, 29. srpna 2023

Mgr. Jakub Hrubý, Ph.D.
Orientální ústav AV ČR